

Warszawa, 20 września 2019 r.

**Przewodnicząca
Akademii Młodych
Uczonych**
dr hab. Anna Ajduk

Pan
Jarosław Gowin
Wicepremier,
Minister Nauki i Szkolnictwa Wyższego

Szanowny Panie Premierze

Przekazuję w załączeniu rekomendacje Akademii Młodych Uczonych w sprawie zmian w Rozporządzeniu Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 22 lutego 2019 r. w sprawie ewaluacji jakości działalności naukowej. Opinia ta została przygotowana przez członków AMU: dr hab. prof. IH PAN Adriana Jusupovića z Instytutu Historii PAN oraz dr Krzysztofa Nowaka z Instytutu Języka Polskiego PAN.

Z wyrazami szacunku

Anna Ajduk

www.amu.pan.pl

kontakt:
Anna Bielec,
Gabinet Prezesa PAN
PKiN, Pl. Defilad 1
00-901 Warszawa,
22 182 61 14,
amu@pan.pl

**Opinia Akademii Młodych Uczonych
w sprawie zmian w Rozporządzeniu Ministra Nauki i Szkolnictwa
Wyższego z dnia 22 lutego 2019 r. w sprawie ewaluacji jakości
działalności naukowej.**

opracowana przez dra hab. prof. IH PAN Adriana Jusupovića z Instytutu Historii PAN (ajusupovicster@gmail.com) oraz dra Krzysztofa Nowaka (krzysztof.nowak@ijp.pan.pl) z Instytutu Języka Polskiego PAN.

Rozporządzenie Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 22 lutego 2019 r. w sprawie ewaluacji jakości działalności naukowej wprowadza nowe zasady oceny badaczy oraz instytucji naukowych. Choć dokument przynosi liczne rozwiązania projakościowe, do których można odnieść się z entuzjazmem, jednak nie uwzględnia on w dostatecznym stopniu specyfiki poszczególnych dyscyplin. Szczególne zastrzeżenia budzi fakt pominięcia lub niedoszacowania w ewaluacji właściwych zwłaszcza dla humanistyki typów produkcji naukowej, takich jak edycje krytyczne, słowniki czy bibliografie. Zaproponowany model ewaluacji nie tylko nie oddaje fundamentalnego znaczenia dzieł tego rodzaju dla badań szczegółowych, ale także nie dostarcza narzędzi oceny przedsięwzięć realizowanych w ramach badań statutowych, dotacji celowych czy grantów.

Wobec powyższego Akademia Młodych Uczonych proponuje następujące zmiany w Rozporządzeniu Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 22 lutego 2019 r. w sprawie ewaluacji jakości działalności naukowej:

1. Należy podwyższyć punktację wydań krytycznych, które spełniają kryteria monografii.
2. Należy wprowadzić do Rozporządzenia mechanizm ewaluacji słowników, atlasów, bibliografii i baz danych spełniających kryteria naukowości.

Uzasadnienie proponowanych zmian

1. **Par. 15 ust. 2** Rozporządzenia ustala wartość punktową edycji krytycznych na 25% wartości punktowej monografii określonych w par. 10. Jakkolwiek można się zgodzić, że wydanie ograniczające się do przedstawienia tekstu wraz z lekcjami oryginału nie spełnia kryteriów

monograficzności, to jednak należy zauważyć, że wydania tego rodzaju należą do rzadkości. Integralną częścią większości edycji krytycznych jest bowiem monograficzny wstęp oraz komentarz rzeczowy (w tym historyczny) do tekstu. Wszystkie te elementy stanowią o autorskim wkładzie badaczy-wydawców tekstów. Nie istnieją zatem żadne przesłanki, aby naukowa edycja, opatrzona monograficznym wstępem oraz komentarzami i aparatem krytycznym, nie była punktowana na równi z monografiami. Co więcej, istnieje szereg powodów, które każą przyznać naukowej edycji krytycznej punktację równą monografiom. Po pierwsze, studium źródeł i ich przekazów wymaga zaangażowania nierzadko dużo większych środków — tak finansowych, jak i czasu — niż rzecz się ma w przypadku monografii. Po drugie, wydanie tekstu wymaga szczególnego rodzaju kompetencji: deprecjacja publikacji tego rodzaju sprawić może zatem, że edytorstwo źródeł i tekstów literackich zostanie w nieodległej przyszłości zarzucone, co z kolei stoi w sprzeczności z założeniami polityki naukowej Państwa. Wreszcie, obniżenie punktacji edycji jest sprzeczne z zapisami samego Rozporządzenia. W obecnej postaci bowiem edycja przedstawiona w formie artykułu naukowego jest cenniejsza niż obszerna edycja w formie książki, a nieproporcjonalnie wysoko punktowane są tłumaczenia, które muszą opierać się na edycji krytycznej i nierzadko przejmują jej aparat erudycyjny.

W związku z powyższym Akademia Młodych Uczonych postuluje:

- dopisać do par. 15 co następuje: „Wartość punktowa monografii naukowej o której mowa w § 10 ust. 2, rozdziału w monografii naukowej i redakcji naukowej monografii naukowej, wynosi 100 %:
 - 1) jeśli całkowita objętość stanowiącego jej integralną część opracowania naukowego, tj. monograficznego wstępu oraz komentarza, wynosi co najmniej 6 arkuszy wydawniczych lub
 - 2) jeśli podstawą edycji jest materiał rękopiśmienny, a jej objętość wraz ze wstępem oraz komentarzem wynosi co najmniej 6 arkuszy wydawniczych”.
- 2. W obecnej formie Rozporządzenie przewiduje w **paragrafie 23 ust. 4 pkt. 1**: „prowadzący działalność naukową w ramach dyscypliny naukowej należącej do dziedziny nauk humanistycznych, dziedziny nauk społecznych albo dziedziny nauk teologicznych może przedstawić do oceny dodatkowo nie więcej niż 3 opisy wpływu związane z wybitnymi monografiami naukowymi, słownikami biograficznymi, słownikami bibliograficznymi lub bazami danych szczególnie istotnymi dla rozwoju danej dziedziny nauki”.

W obecnej postaci przepis nakłada nieuzasadnione ograniczenia na duże jednostki naukowe, w których realizuje się więcej niż 3 projekty bazodanowe czy leksykograficzne. Ponadto Rozporządzenie nie dostarcza satysfakcjonujących mechanizmów ewaluacji działalności naukowej, której efektem są akademickie słowniki językowe lub historyczne, atlasy, korpusy językowe i bazy danych. Arbitralnie wylicza się natomiast, jako uwzględniane w ewaluacji, słowniki biograficzne i bibliograficzne. Niesie to za sobą poważne konsekwencje.

Po pierwsze, wymienione dzieła, tak jak edycje tekstów, mają charakter podstawowy dla poszczególnych dziedzin, gdyż często w ogóle umożliwiają prowadzenie badań szczegółowych. Wielotomowe opracowania, takie jak Wielki słownik języka polskiego, Słownik łaciny średniowiecznej (IJP PAN), Atlas Historyczny Polski (IH PAN) czy Bibliografia historii Polski XIX i XX wieku (IH PAN), Bibliografia literatury polskiej „Nowy Korbut” (IBL PAN), Elektroniczna Baza Bibliografii Estreichera (UJ) są podstawą warsztatu badaczy w Polsce i za granicą. Zarazem trzeba przyznać, że ich bibliometryczna ewaluacja jest wybitnie utrudniona ze względu choćby na tradycję cytowania, która każe powoływać się na nie tylko raz lub zgoła wcale.

Po drugie, te angażujące duże zespoły badawcze przedsięwzięcia realizowane są obecnie ze środków grantowych oraz subwencji statutowych. Ich pominięcie, tudzież ograniczenie do trzech przez Rozporządzenie pozostawi znaczącą część aktywności badawczej realizowanej ze środków publicznych w próżni prawnej. Obecnie projekty tego rodzaju realizuje się ze względu na stabilność zespołów badawczych głównie w instytutach PAN (IH PAN, IJP PAN, IS PAN i in.). Nieuwzględnienie ww. rodzajów monografii w Rozporządzeniu sprawi także, że nie sposób będzie rygorystycznie kontrolować ich jakości. Tymczasem zasady ewaluacji powinny pozwolić na odróżnienie opracowań będących wynikiem naukowej działalności od opracowań popularnych czy wtórnych. I wreszcie – brak czytelnych zasad oceny ww. dzieł działać będzie w dłuższej perspektywie demotywująco na młodych uczonych, którzy mogliby zaangażować się w wieloletnie prace w dużych zespołach.

W związku z powyższym Akademia Młodych Uczonych postuluje:

- dodać par. 10 ust. 3: „Monografią w ramach dyscypliny naukowej należącej do dziedziny nauk humanistycznych albo dziedziny nauk teologicznych są również: słowniki, atlasy, korpusy językowe i bazy danych, jeśli spełniają łącznie następujące warunki:

- 1) mają charakter naukowy i oryginalny,
 - 2) posiadają numer ISSN, ISBN, DOI lub ekwiwalentny,
 - 3) są recenzowane lub posiadają komitet naukowy.
- zmienić par. 23 ust. 4. pkt. 1 na: „prowadzący działalność naukową w ramach dyscypliny naukowej należącej do dziedziny nauk humanistycznych albo dziedziny nauk teologicznych może przedstawić do oceny dodatkowo opisy wpływu związane z wybitnymi monografiami naukowymi oraz monografiami w rozumieniu par. 10 szczególnie istotnymi dla rozwoju danej dziedziny nauki;”.